

STAN WDÓW

MATERIAŁY POMOCNICZE DLA KOŚCIOŁA W POLSCE

CZĘŚĆ PIERWSZA – WSKAZANIA OGÓLNE

Rozdział I

HISTORIA

1. „Ta, która jest wdową, jako osamotniona złożyła nadzieję w Bogu i trwa w znoszeniu próśb i modlitw we dnie i w nocy.”¹ Wspomniany przez św. Pawła krąg wdów stanowi pierwszy zarys instytucji, która pod koniec II wieku przyjmie charakter tzw. ordo viduarum – stanu wdowieństwa.
2. Tradycja apostołska² zaświadcza, że do stanu wdowieństwa wchodziło się poprzez tzw. obrzęd ustanowienia. Kandydatka musiała mieć przynajmniej sześćdziesiąt lat, być zamężną tylko jeden raz oraz szczyć się dobrym wychowaniem swoich dzieci.³ Decyzja o dopuszczeniu do obrzędu należała do biskupa. Podstawową misją wdów była modlitwa oraz opieka nad chorymi niewiastami.
3. Obrzęd profesji wdowieństwa powstał w połowie X w. i przetrwał do końca wieku XV.
4. W VI wieku stan jest bardzo żywotnym fenomenem, który przetrwa aż do czasów pełnego średniowiecza. Następnie zostanie stopniowo wchłonięty przez żeńskie życie zakonne, zwłaszcza monastyczne.
5. Po Soborze Watykańskim II odrodziła się też praktyka konsekracji wdów, znana od czasów apostołskich⁴ oraz konsekracja wdowców. Nie wspomina o niej Kodeks Prawa Kanonicznego.
6. O stanie wdów, jako indywidualnej formie życia konsekrowanego, mówi Katechizm Kościoła Katolickiego⁵ oraz Adhortacja apostołska Jana Pawła II *Vita Consecrata*⁶.
7. W Polsce, do czasu opracowania Obrzędu przez Stolicę Apostolską, stosuje się Obrzęd błogosławieństwa wdów opracowany w 2008 roku przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski.
8. W 2006 r. została powołana Podkomisja Konferencji Episkopatu Polski ds. Indywidualnych Form Życia Konsekrowanego.

¹ 1 Tm 5,6.

² Dokument rzymski z 218 r.

³ Por. 1Tm 5, 9-10.

⁴ Por. 1 Tm 5, 5. 9-10; 1 Kor 7, 8.

⁵ Katechizm Kościoła Katolickiego 922. Zgodnie z Adhortacją apostołską *Vita Consecrata* i wobec braku innych decyzji Stolicy Apostolskiej, wdowy i wdowcy poprzez *Obrzęd błogosławieństwa wdów*, wchodzi do indywidualnej formy życia konsekrowanego (stan wdów/stan wdowców).

⁶ Adhortacja apostołska *Vita Consecrata*, 7.

Rozdział II

ISTOTA I SKUTKI KONSEKRACJI

1. Począwszy od czasów apostołskich wdowy chrześcijańskie, powołane przez Pana, by poświęcić się Mu w sposób niepodzielny w większej wolności serca, ciała i ducha, podejmowały za aprobatą Kościoła decyzję życia w dozgonnej czystości dla Królestwa niebieskiego.⁷
2. Wdowy, składając – według zatwierdzonego obrzędu liturgicznego – wieczysty ślub czystości, przeżywanej jako znak Królestwa Bożego, konsekrują swój stan życia, aby poświęcić się modlitwie i służbie Kościołowi.⁸
3. Wdowy żyjąc w świecie, urzeczywistniają swoją konsekrację przez szczególną więź komunii z Kościołem partykularnym i powszechnym.⁹

Rozdział III

GŁÓWNE OBOWIĄZKI WDÓW

1. Wdowy poświęcone Bogu z natchnienia Ducha Świętego ślubują czystość, aby bardziej kochać Chrystusa i lepiej służyć bliźnim.
2. Wdowy chrześcijańskie zgodnie ze swym stanem i otrzymanymi charyzmatami powinny się oddawać pokucie, dziełom miłosierdzia, apostołstwu i gorliwej modlitwie.
3. Wdowom zaleca się usilnie, aby dla lepszego spełnienia obowiązku modlitwy odmawiały codziennie Liturgię Godzin, zwłaszcza Jutrznie i Nieszpory. W ten sposób, łącząc swój głos z głosem Chrystusa, Najwyższego Kapłana, oraz Kościoła świętego, będą nieustannie wielbić Ojca Niebieskiego i wypraszać zbawienie świata.

Rozdział IV

WARUNKI DOPUSZCZENIA DO KONSEKRACJI WDÓW

1. Do stanu wdów w specjalnym obrzędzie błogosławieństwa można dopuszczać osoby żyjące w świecie, które:
 - a. ukończyły 60 rok życia;
 - b. żyły raz w sakramentalnym związku małżeńskim, który ustał z powodu śmierci współmałżonka;
 - c. nie żyły publicznie w związku niesakramentalnym;
 - d. według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje dają rękojmię, że wytrwają w życiu czystym oraz poświęconym służbie Kościołowi i bliźnim;
 - e. zostały dopuszczone do obrzędu błogosławieństwa przez biskupa diecezjalnego.¹⁰

⁷ 1 Tm 5, 5. 9-10; 1 Kor 7, 8; KKK, 922.

⁸ Posynodalna Adhortacja Apostolska *Vita Consecrata*, 7.

⁹ Posynodalna Adhortacja Apostolska *Vita Consecrata*, 42.

¹⁰ Por. *Obrzęd Błogosławieństwa Wdów*, Wydanie studyjne, Warszawa 2008 – obrzęd opracowany przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, pkt. 6.

2. Osoba pragnąca przyjąć konsekrację zwraca się bezpośrednio do biskupa diecezjalnego, przedstawiając:¹¹
 - a. prośbę o dokonanie obrzędu błogosławieństwa,
 - b. opinię księdza proboszcza;
 - c. opinię delegata biskupa odpowiedzialnego za formację stanu wdów;
 - d. życiorys;
 - e. świadectwo chrztu;
 - f. świadectwo ważnie zawartego sakramentu małżeństwa rozwiązanego przez śmierć współmałżonka.

Rozdział V

ODPOWIEDZIALNOŚĆ BISKUPA DIECEZJALNEGO

1. Wdowy pobłogosławione przez biskupa łączą się szczególną więzią z Kościołem partykularnym, któremu służą z poświęceniem, chociaż pozostają w świecie.¹² Ze względu na konieczność współpracy ich obecność wymaga specjalnej uwagi ze strony biskupa diecezjalnego i kapłanów.¹³
2. Bezpośrednia odpowiedzialność za stan wdów na terenie diecezji spoczywa na biskupie diecezjalnym, który rozeznaje autentyczność powołania, dopuszcza do konsekracji i jest szafarzem obrzędu błogosławieństwa wdów. Inny biskup może przewodniczyć obrzędowi za zgodą biskupa diecezjalnego.¹⁴
3. Przed konsekracją biskup diecezjalny zapewnia kandydatce formację początkową oraz przeprowadza rozmowę z kandydatką na temat jej sposobu życia, którego wymaga charakter charyzmatyczny wdowieństwa konsekrowanego.
4. Po konsekracji do obowiązków biskupa należy:
 - a. troska o formację ciągłą;
 - b. podtrzymywanie duchowej więzi z wdowami pobłogosławionymi;
 - c. systematyczne spotkania z każdą z wdów¹⁵ w celu weryfikacji sposobu życia i ewentualnej posługi na poziomie diecezji;
 - d. podejmowanie odpowiednich działań w przypadku nie stosowania się do norm określonych pismem i w sytuacjach wątpliwych.
5. Po konsekracji biskup diecezjalny przekazuje wdowie dekret potwierdzający akt błogosławieństwa i poleca wpisanie jej do księgi stanu wdów w diecezji oraz do księgi chrztów.¹⁶

¹¹ Por. KPK, kan. 645 § 1.

¹² Posynodalna Adhortacja Apostolska *Vita consecrata*, 7.

¹³ Instrukcja Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego *Rozpocząć na nowo od Chrystusa. Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*, 19.

¹⁴ Posynodalna Adhortacja Apostolska *Vita consecrata*, 49.

¹⁵ Biskup diecezjalny określa częstotliwość spotkań, nie rzadziej jednak, niż raz w roku.

¹⁶ Wzory w *Aneksie*.

6. Biskup diecezjalny może powierzyć odpowiedzialność za formację początkową i ciągłą oraz opiekę duszpasterską nad wdowami odpowiednio przygotowanemu prezbiterowi.
7. Wdowa konsekrowana powinna poinformować biskupa diecezjalnego o zmianie miejsca zamieszkania na stałe, związanej ze zmianą diecezji i prosić o list polecający do biskupa tej diecezji, na terenie której zamieszka.

Rozdział VI

REALIZACJA CHARYZMATU

1. Wdowy prowadzą indywidualny tryb życia w świecie, nie podlegając żadnym strukturom życia wspólnotowego.
2. Wspólnotą dla wdowy, w której realizuje swoją misję, jest Kościół diecezjalny.
3. Charakter diecezjalny stanu wdów stanowi istotną cechę tej formy życia i polega na:
 - a. przynależności i miłości wdowy pobłogosławionej do swojego Kościoła lokalnego, do jego historii i teraźniejszości;
 - b. pełnym uczestnictwie w życiu Kościoła lokalnego, w którym „tu i teraz” istnieje i aktualizuje się Kościół Powszechny;
 - c. przyjęciu perspektyw i planów duszpasterskich diecezji i dyspozycyjności na proponowany udział w ich realizacji w ramach możliwości i osobistych predyspozycji każdej z wdów.
4. Wdowa może służyć diecezji podejmując dobrowolnie działalność apostolską na prośbę biskupa diecezjalnego jako osoba zatrudniona przez instytucje kościelne (w pełnym lub niepełnym wymiarze godzin, zgodnie z przyjętymi ustaleniami) lub w czasie wolnym.
5. Wszelka działalność apostolska, duszpasterska czy charytatywna jest dobrowolna i powinna być uzgadniana, koordynowana i potwierdzana przez biskupa diecezjalnego.
6. Wdowy mogą się zrzekać w stowarzyszeniach dla wierniejszego wypełniania swego zamiaru oraz dla służby Kościołowi, odpowiadającej ich własnemu stanowi i wykonywanej przy wzajemnej pomocy.
7. Aby wiernie realizować swoje powołanie wdowa:
 - a. wedle możliwości codziennie uczestniczy we Mszy Świętej i adoruje Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie;¹⁷
 - b. czyta Pismo Święte, odprawia rozmyślanie i sprawuje Liturgię Godzin;¹⁸
 - c. ma specjalne nabożeństwo do Maryi, która jest dla niej wzorem i oparciem;¹⁹
 - d. często przystępuje do sakramentu pojednania i w sposób wolny obiera kierownictwo duchowe;²⁰
 - e. w przeżywaniu świętości ewangelicznej wdowa konsekrowana może podjąć wybraną przez siebie formę duchowości zakorzenioną w Tradycji Kościoła.

¹⁷ Por. KPK 663 §2.

¹⁸ Por. KPK 663 §3.

¹⁹ Por. KPK 663 §4.

²⁰ Por. KPK 664, KPK 719 §4.

8. Wdowa jest zobowiązana sama zapewnić sobie mieszkanie (osobno lub z rodziną), stałe źródło utrzymania i świadczenia społeczne.
9. Ze słusznych powodów wdowa może zachować tajemnicę przynależności do stanu wdów. W takim wypadku biskup jest zobowiązany powiadomić pozostałe wdowy konsekrowane o tym fakcie.
10. Osoby żyjące w stanie wdów za nazwiskiem mogą używać skrótu OVD (*ordo viduarum*).

Rozdział VII

FORMACJA POCZĄTKOWA I CIĄGŁA

1. Systematyczna formacja duchowa, teologiczna i apostołska wdów obejmuje dwa etapy: formację początkową i formację ciągłą.
2. Formację początkową²¹ kandydatka podejmuje po wyrażeniu zgody przez biskupa diecezjalnego; obejmuje ona:
 - a. etap wstępny w czasie którego kandydatka rozpoznaje powołanie właściwe stanowi wdów;
 - b. czasowy ślub czystości – na tym etapie kandydatka zdobywa odpowiednią wiedzę o pobłogosławionym wdowieństwie i zostaje przygotowana do podjęcia zobowiązań stanu;
 - c. bezpośrednio przygotowanie do konsekracji.
3. Wdowa ma obowiązek do końca życia kontynuować swoją formację duchową, teologiczną i apostołską.²²

Rozdział VIII

ODEJŚCIE ZE STANU WDÓW

1. Biskup diecezjalny może zwolnić wdowę ze ślubu czystości. Proponuje się następujący sposób postępowania w przypadku, gdy osoba decyduje się na odejście ze stanu wdów:
 - a. pisemne zgłoszenie prośby o zwolnienie do biskupa diecezjalnego;
 - b. rozmowa wdowy z biskupem diecezjalnym, potwierdzona pisemnie przez obie strony;
 - c. wyznaczenie dłuższego czasu na zastanowienie (m.in. ustalenie przyczyn podjęcia decyzji o odejściu);
 - d. wydanie dekretu zwalniającego ze ślubu czystości i obowiązków stanu.

²¹ Biskup diecezjalny określa czas i sposób realizacji formacji początkowej.

²² Por. KPK 661; biskup diecezjalny określa sposób realizacji formacji ciągłej np. poprzez uczestnictwo w regularnych spotkaniach w ciągu roku, corocznych rekolekcjach zamkniętych oraz innych spotkaniach służących formacji, udział wspólnotowy we Mszy św. i Liturgii Godzin; formacja ciągła może być prowadzona we współpracy z innymi diecezjami przy uwzględnieniu wzajemnych doświadczeń.

2. Jeśli odejście ze stanu wdów ma charakter dyscyplinarny:
 - a. może to nastąpić w sytuacji, gdy wdowa:
 - publicznie odstąpiła od wiary katolickiej, albo zerwała wspólnotę kościelną, albo podlega ekskomunice nałożonej wyrokiem lub zadeklarowanej,
 - uporczywie podtrzymuje lub rozpowszechnia poglądy niezgodne z Nauczycielskim Urzędem Kościoła,
 - zawarła małżeństwo bez uprzedniego zwolnienia ze ślubu czystości,
 - żyje publicznie w stanie przeciwnym czystości;
 - b. należy przestrzegać zwykłego, w takim przypadku, sposobu postępowania:
 - rozmowa biskupa diecezjalnego z pobłogosławioną wdową,
 - ustalenie występowania przyczyn wydalenia,
 - potwierdzone pisemnie upomnienia, w tym upomnienie z zagrożeniem wydalenia i wskazaniem przyczyny,
 - danie pełnej możliwości przedstawienia swoich racji wobec biskupa diecezjalnego po otrzymaniu upomnienia pisemnego;
 - c. procedurę wydalenia należy stosować jedynie w przypadku, gdy podjęto wcześniej starania, by skłonić wdowę do poprawy życia lub zaradzić wywołanemu zgorszeniu i nie odniosły one skutku;
 - d. wydalanej przysługuje rekurs do kompetentnej władzy, o czym należy ją pouczyć, wskazując sposób wniesienia odwołania.

CZĘŚĆ DRUGA – ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE

Rozdział I

ODPOWIEDZIALNOŚĆ BISKUPA DIECEZJALNEGO

1. Przedstawicielka stanu wdów

Biskup diecezjalny może upoważnić jedną z wdów pobłogosławionych w diecezji do bycia przedstawicielką stanu wdów na forum ogólnopolskim.

2. Księża delegowani przez biskupa diecezjalnego

Dla księży wyznaczonych przez biskupa diecezjalnego jako odpowiedzialnych za stan wdów oraz dla spowiedników i innych zainteresowanych księży *Centrum Promocji Indywidualnych Form Życia Konsekwowanego* regularnie organizuje warsztaty nt. indywidualnych form życia konsekrowanego (informacje na stronie: www.ifzk.episkopat.pl).

Rozdział II

REALIZACJA CHARYZMATU

1. Sposób określania realizacji powołania w strukturach Kościoła diecezjalnego

Biskup diecezjalny zatwierdza pismo, określające podstawowe normy życia i posługi wdów konsekrowanych dla diecezji.²³

2. Zobowiązania wobec instytucji

Wdowy konsekrowane powinny powstrzymać się od przynależności do zrzeszeń religijnych, nie zatwierdzonych przez Kościół. Nie wolno im przynależać do ugrupowań, których cel albo działalność jest niezgodna z nauczaniem Kościoła.

Rozdział III

FORMACJA POCZĄTKOWA I CIĄGŁA

1. Ramy czasowe formacji początkowej

- a. Nie określa się górnej granicy wieku wejścia do stanu wdów przez obrzęd błogosławieństwa. biskup diecezjalny indywidualnie rozeznaje sytuację każdej kandydatki.
- b. Do formacji początkowej może przystąpić osoba, gdy od śmierci współmałżonka upłynęło kilka lat.
- c. Formacja początkowa powinna trwać przynajmniej dwa lata i nie zaleca się jej przyspieszania.

²³ Biskup diecezjalny określa ustalenia, które uzna za niezbędne, uwzględniając Kodeks Prawa Kanonicznego i inne stosowne dokumenty i rozporządzenia wydane przez Stolicę Apostolską, oraz biorąc pod uwagę specyfikę diecezji.

2. Rozmowa poprzedzająca wyrażenie zgody na rozpoczęcie formacji początkowej

Osoba zgłaszająca gotowość wejścia do stanu wdów, zobowiązana jest do rozmowy z księdzem odpowiedzialnym za stan wdów w diecezji, w czasie której:

- a. wykazuje zrozumienie istoty konsekrowanego wdowieństwa;
- b. przedstawia motywacje jakimi kieruje się zgłaszając chęć przyjęcia błogosławieństwa;
- c. wyraża gotowość przyjęcia pomocy ze strony wybranego przez siebie kierownika duchowego oraz osoby odpowiedzialnej w diecezji za stan wdów;
- d. rozumie, że wejście do stanu wdów nie wiąże się z zapewnieniem utrzymania materialnego ze strony Kościoła;
- e. przedstawia sytuację rodzinną, która może mieć związek z decyzją kandydatki, ewentualne obciążenia natury psychicznej i duchowej – w uzasadnionych przypadkach warto korzystać ze sprawdzonych konsultacji psychologicznych, które należy traktować jako jedną z przesłanek decydujących o podjęciu formacji (choroba i zaburzenia psychiczne kandydatki, w tym również depresja, stanowi przeszkodę do podjęcia formacji);
- f. informuje o przynależności do stowarzyszeń wiernych (prywatnych, publicznych, trzecich zakonów) oraz innych zrzeszeń kościelnych bądź świeckich – w przypadku kandydatki należącej do stowarzyszenia lub innego zrzeszenia kościelnego (wspólnoty, ruchu), biskup może poprosić o opinię osoby odpowiedzialnej (asystenta kościelnego, przewodniczącego, moderatora, lidera).

3. Rekolekcje stanowe

Zaleca się, aby osoby żyjące w stanie wdów regularnie uczestniczyły – oprócz innych form rekolekcji (związanych z pracą zawodową lub przynależnością do innych grup formacyjnych) – w rekolekcjach stanowych, organizowanych przez osoby odpowiedzialne za stan wdów w diecezji oraz przez *Centrum Promocji IFŻK*, działającego w ramach *Podkomisji KEP ds. IFŻK*.

Rozdział IV

INNE WSKAZANIA

1. Mężczyźni mogą zostać włączeni do stanu wdowców (*ordo vidui*). Materiały pomocnicze dotyczące stanu wdów odnoszą się także do wdowców.